

Utförande och redovisning av uppdraget till Sametinget

Bakgrund

Sverige har genom ratificeringen av ramkonventionen om skydd för nationella minoriteter åtagit sig att främja de nationella minoriteternas förutsättningar att bibehålla och utveckla sin kultur och bevara de väsentliga delarna av sin identitet. En viktig del av identiteten är språket. Genom ratificeringen av den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk har Sverige vidare åtagit sig att vidta åtgärder för att minoritetsspråken bevaras och utvecklas.

Målet för den svenska minoritetspolitiken är att ge skydd för de nationella minoriteterna och stärka deras möjligheter till inflytande samt stödja de historiska minoritetsspråken så att de hålls levande (prop. 2000/01:1, utg. omr. 8, bet. 2000/01:SfU2, rskr. 2000/01:72).

Behovet av en förstudie

Uppföljningen av Sveriges åtaganden rörande de nationella minoriteterna visar att det finns behov av att stärka förutsättningarna för det samiska språkets fortlevnad i Sverige. Europarådet har pekat på att sydsamiskan riskerar att försvinna som levande språk och har uppmanat den svenska regeringen att vidta åtgärder för att stärka samiskan i det sydsamiska området. Med det sydsamiska området avses i detta sammanhang de södra delarna av det traditionella samiska språkområdet som omfattar delar av Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Dalarnas län.

Enligt sametingslagen (1992:1433) ska Sametinget i egenskap av förvaltningsmyndighet verka för en levande samisk kultur och därvid ta initiativ till verksamheter och föreslå åtgärder som främjar denna kultur. Till Sametingets uppgifter hör särskilt att leda det samiska språkarbetet.

Sametinget har i sitt handlingsprogram för samiska språket *Start för en offensiv samisk språkpolitik* (antaget i februari 2004) pekat på behovet av samiska språkcenter. Sametinget har påbörjat ett arbete med en samisk språkkampanj för att stärka det samiska språket.

Utredningen om finska och sydsamiska språken har i sitt slutbetänkande *Att återta mitt språk – åtgärder för att stärka det samiska språket* (SOU 2006:19) konstaterat att det, för att det språkliga revitaliseringsarbetet ska kunna effektiviseras, behövs kompletterande insatser som kan stödja det formella och informella språkarbetet. Utredningen har därför föreslagit att två samiska språkcenter ska inrättas inom det sydsamiska området. Med ett samiskt språkcenter menas i detta sammanhang en fast stödjepunkt för det samiska språkarbetet, ett koordinerande resurscentrum som kan tillhandahålla service för flera parter och som kan ta egna initiativ och stötta andra organisationers arbete. Enligt utredningens förslag skulle samiska språkcenter kunna etableras som en resurs för samhällsservice, förskola, skola samt organisationers och enskildas språkarbete. Utredningen pekar ut följande huvuduppgifter för dessa språkcenter:

- att genomföra uppsökande verksamhet bland samer och utföra attitydförändrande arbete i regionen,
- att organisera kompletterande språkträning och stimulera språkanvändning och
- att ge allmänt stöd till myndigheter, utbildningsväsendet m.fl.

Utredningen har vidare gjort bedömningen att den närmare utformningen för samiska språkcenter behöver utvecklas genom lokal och regional delaktighet med berörda samiska organisationer och lokala och regionala företrädare. Som lämpliga lokaliseringar har utredningen föreslagit Storumans kommun i den norra delen av det sydsamiska området samt Östersund eller dess närhet i den södra delen. Den närmare lokaliseringen bör enligt utredningen ske i samråd med Sametinget, som föreslås vara huvudman för verksamheten.

Sametinget och en rad samiska instanser har i remissförfarandet ställt sig bakom utredningens förslag.

Mot bakgrund av behovet att stärka samiskan bedömer regeringen att det är viktigt att närmare utreda hur en etablering av språkcenter skulle kunna ske.

Utförandet av uppdraget

Sametinget ges i uppdrag att genomföra en förstudie om etablering av två samiska språkcenter i den norra respektive den södra delen av det sydsamiska området, i linje med det förslag som lämnats av Utredningen om finska och sydsamiska språken, och med den inriktning på språkarbetet som Sametinget antagit i sin handlingsplan för det samiska språket.

I uppdraget ska ingå att

- lämna förslag på närmare lokalisering och utformning av de två centren med beaktande av behovet att finna lösningar som gynnar en större region,
- föra en dialog med samiska företrädare och organisationer, lokala och regionala aktörer såsom kommuner, landsting och myndigheter och andra berörda för att inleda ett samarbete i syfte att gemensamt stärka det samiska språket,
- undersöka möjligheterna till organiserat gränsöverskridande samarbete med Norge i syfte att stärka det samiska språket samt
- redovisa ekonomiska och andra konsekvenser av de förslag som lämnas.

Uppdraget ska genomföras i samarbete med Gaaltije sydsamiskt kulturcentrum och i arbetet ingår att inhämta deras specifika kunskaper om lokala förhållanden i det sydsamiska området. Gaaltije är en samisk institution med etablerat lokalt, regionalt och gränsöverskridande kontaktnät och samarbete i det sydsamiska området som bör tas till vara i sammanhanget.

Sametinget ska hålla Regeringskansliet (Integrations- och jämställdhetsdepartementet) kontinuerligt informerat om hur arbetet fortskrider.

Redovisning

Uppdraget ska redovisas skriftligen till Regeringskansliet senast den 1 december 2008.